

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Aantrekkelijkheid van Nederland voor kennismigranten

Managementsamenvatting

- MANAGEMENTSAMENVATTING -

Auteurs

Corine Buers
Jeanine Klaver
Bertine Witkamp

Met medewerking van

Suna Duysak
Eline Verbeek
Marjolein Bouterse
Annemieke Mack

Amsterdam, 15 november 2018
Publicatienr. 17216

© 2018 WODC, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
Auteursrechten voorbehoud. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale
verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van het WODC.

Managementsamenvatting

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft RegioPlan een onderzoek uitgevoerd naar de aantrekkelijkheid van Nederland voor kennismigranten. Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in wat het vreemdelingenbeleid kan doen om Nederland aantrekkelijk(er) te maken voor kennismigranten en meer in het bijzonder wat de IND en andere betrokken partijen kunnen doen om de dienstverlening richting kennismigranten te verbeteren. Het onderzoek geeft inzicht in de redenen van kennismigranten om voor Nederland te kiezen en hun ervaringen met het Nederlandse toelatingsbeleid en de dienstverlening. Onder kennismigranten verstaan we alle hooggekwalificeerde arbeidsmigranten van buiten de EU/EER die in Nederland aan de slag zijn als kennismigrant. Dit zijn bijvoorbeeld hoogopgeleide managers of ICT-specialisten, maar ook wetenschappelijk personeel zoals aio's, onderzoekers of docenten rekenen we tot deze groep. Naast inzicht in de keuzes en ervaringen van kennismigranten zijn in dit onderzoek concrete aanknopingspunten geformuleerd voor het verbeteren van de dienstverlening aan kennismigranten, wat uiteindelijk de aantrekkelijkheid van Nederland als vestigings- en carrière-land ten goede kan komen.

Het onderzoek bestond uit drie onderdelen: (1) een verkenning van het veld; (2) onderzoek onder kennismigranten en (3) een beknopte vergelijking van het beleid en de uitvoeringspraktijk in twee andere Europese landen. Hiervoor hebben we gebruikgemaakt van diverse methoden: documentstudie, interviews met elf stakeholders die betrokken zijn bij de dienstverlening aan kennismigranten, een web-enquête onder 1.116 kennismigranten die zijn toegelaten in de periode 2016-2018, klantreis-interviews met tien respondenten uit de web-enquête die het aanvraag- en toelatingsproces minder hoog waarderen en tot slot een beknopte documentstudie en twee interviews met beleidsmakers over de beleidspraktijk in Zwitserland en Duitsland.

Keuze voor Nederland

Bij de keuze voor Nederland spelen verschillende pull-factoren een rol. Ideeën over de kwaliteit van het leefklimaat (veiligheid, cultuur, manier van leven), loopbaanmogelijkheden, kennisinfrastructuur (reputatie werkgever) en financiële overwegingen zijn belangrijke beweegredenen voor de keuze voor Nederland. Ook de bekendheid met Nederland speelt een rol: de helft van alle kennismigranten is al eerder in Nederland geweest in het kader van studie, werk of vakantie.

De meeste kennismigranten kiezen bewust voor Nederland. Daarnaast zijn er kennismigranten die min of meer toevallig in Nederland belanden; zij twijfelden tussen landen of hadden een voorkeur voor een ander land. Eén op de drie kennismigranten had geen specifieke voorkeur voor Nederland en 14 procent van de kennismigranten wilde eigenlijk liever naar een ander land. Landen die veel worden genoemd zijn de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Canada, Australië, Zweden en Denemarken. Aantrekkelijke financiële regelingen (salaris, 30%-regeling) en mogelijkheden voor permanent verblijf lijken deze groep van kennismigranten een zetje te geven om toch voor Nederland te kiezen.

Ervaringen met het toelatingsbeleid en procedures

Over het toelatingsbeleid en de uitvoering van procedures van binnenkomst zijn kennismigranten over het algemeen positief tot zeer positief. Kennismigranten vinden het beleid en de procedures bij eerste binnenkomst helder en transparant. De streeftermijn voor het afhandelen van aanvragen wordt vrijwel altijd gehaald. De werkgever, die fungeert als erkend referent, speelt hierbij een belangrijke rol.

Een kwart van de kennismigranten is al eerder werkzaam geweest als kennismigrant in een ander land. In vergelijking met hun eerdere ervaring, is deze groep positiever over de procedures in Nederland dan in andere landen. Ook de vergelijking met Duitsland en Zwitserland laat zien dat het Nederlandse toelatingsbeleid voor kennismigranten (en hun familieleden) gunstig afsteekt: de procedure is eenvoudig georganiseerd en kent vaak korte doorlooptijden, mede dankzij de inzet van de erkend referent. Dit beeld wordt ondersteund door stakeholders die stellen dat Nederland een van de meest snelle en soepele procedures voor kennismigranten heeft.

Ondersteuning en dienstverlening tijdens het aanvraag- en toelatingsproces

In het onderzoek is de aantrekkelijkheid van Nederland niet alleen in verband gebracht met het toelatingsbeleid en procedures, ook is nagegaan hoe kennismigranten de ondersteuning door de erkend referent en de dienstverlening van verschillende partijen zoals de IND, ambassades, expatcentra en

gemeenten ervaren. Kennismigranten zijn (zeer) positief over de ondersteuning van erkend referenten voorafgaand aan de komst naar Nederland. Ook waarderen kennismigranten de dienstverlening van partijen die betrokken zijn bij het aanvraag- en toelatingsproces overwegend positief. Vooral de dienstverlening van expatcentra wordt hoog gewaardeerd. Ten aanzien van de IND, ambassades en gemeenten is men iets vaker kritisch maar nog steeds overwegend (zeer) positief.

Ervaringen met verlengingsprocedure

Kennismigranten zijn veel minder positief over de transparantie en doorlooptijd van verlengingsprocedures. Kennismigranten begrijpen niet waarom dit proces zo lang duurt, wat ze precies moeten doen en waarom zij in het Nederlands worden geïnformeerd door de IND, terwijl zij niet gehouden zijn tot, of ondersteuning krijgen bij, het leren van de Nederlandse taal.

Nederland als vestigings- en carrièreland

Kennismigranten vinden Nederland een aantrekkelijke bestemming. Vooral de kwaliteit van de leefomgeving, de manier van leven en de loopbaanmogelijkheden worden hoog gewaardeerd. Kennismigranten geven ook aan dat het leefklimaat, de cultuur en manier van leven in Nederland beter zijn dan zij aanvankelijk hadden gedacht. De positieve waardering voor Nederland vertaalt zich in het hoge percentage kennismigranten dat aangeeft voor langere tijd in Nederland te willen blijven (circa 70%) en dat andere kennismigranten zou aanraden om naar Nederland te komen (circa 80%).

Tegelijkertijd zijn kennismigranten ook kritisch over Nederland als vestigings- en carrièreland. Zo zijn kennismigranten minder tevreden over de sociale landing in Nederland (inclusief de mogelijkheden om Nederlands te leren) en over de kosten voor het levensonderhoud en huisvesting. Ook de beperkte loopbaanmogelijkheden voor partners en houding tegenover buitenlanders zijn aspecten waar kennismigranten ontevreden over zijn. Deze tegenvallers zijn voor sommige kennismigranten zelfs een reden om Nederland op korte termijn te verlaten (circa 10%).

Knelpunten en verbetermogelijkheden

De resultaten van dit onderzoek maken duidelijk dat het beleid en de uitvoering van de procedure met betrekking tot toelating en verblijf van kennismigranten over het algemeen positief wordt gewaardeerd en soepel verloopt. Dat neemt niet weg dat er ook kritiekpunten zijn. Zo vinden kennismigranten onder de 30 jaar vaak dat de salariseisen om voor een vergunning in aanmerking te komen aan de hoge kant zijn. Ook ervaren zij dat de erkend-referentenstructuur een belemmering kan vormen bij het vinden van werk in een specifieke branche of bij een kleiner bedrijf.

Een klein deel van de kennismigranten heeft ervaren dat het aanvraag- en toelatingsproces een moeizaam traject kan zijn. Dit geldt vooral voor situaties waarin er sprake is van rommelige voortrajecten (bijv. transities tussen verblijfsregelingen, migrant verblijft al in Nederland), er problemen zijn met het legaliseren van documenten van de kennismigrant zelf of van zijn/haar gezinsleden (bijv. onduidelijkheid over de voorwaarden), de Engelse taalvaardigheid van een kennismigrant te wensen overlaat of als een erkend referent onvoldoende initiatief, sturing en/of overzicht biedt.

Op basis van de in dit onderzoek geïdentificeerde knelpunten zijn een aantal verbeter suggestie geformuleerd die betrekking hebben op:

- *verbeteringen in de organisatie en uitvoering en dienstverlening*, met name met betrekking tot de afstemming tussen de ambassade en de IND bij de afgifte van een mvv, de toerusting van erkend referenten, de communicatie door de IND richting kennismigranten, de dekkingsgraad van de expatcentra, een uniforme uitvoering van de eisen aan inschrijving bij de gemeenten en samenwerking en kennisuitwisseling tussen onderdelen van de IND;
- *verbeteringen ten aanzien van beleid en procedures op het terrein van migratie*, met name ten aanzien van transities tussen migratieregelingen (o.a. overgang van het zoekjaar hoogopgeleiden naar de kennismigrantenregeling), moeizame legalisatieprocedures voor mee- en nareizende gezinsleden, mogelijkheden voor permanent verblijf en verlengingsprocedures;
- *verbeteringen ten aanzien van beleid en procedures op het terrein van integratie*, met betrekking tot de sociale landing (o.a. nadere informatie en ondersteuning bij het reilen en zeilen in Nederland), Nederlandse taallessen en ondersteuning bij studie- en loopbaanmogelijkheden voor partners van kennismigranten;

- *een betere branding van Nederland in het buitenland*, met name de gunstige kennismigrantenregeling, de carrièremogelijkheden en het leefklimaat in Nederland beter bekend maken in landen buiten de Europese Unie via bijvoorbeeld social media of het beter benutten van netwerken van expats of buitenlandse studenten.

Tot slot

Alles overziend kunnen we constateren dat de kennismigrantenregeling en de dienstverlening positief worden gewaardeerd door kennismigranten. Er doen zich in het toelatingsproces wel knelpunten voor die zeker aandacht behoeven, maar het algemene beeld is dat de kennismigrantenregeling voorziet in een heldere en soepele procedure. Wat uit dit onderzoek ook naar voren komt is dat kennismigranten Nederland als vestigings- en carrière-land aantrekkelijk vinden en dat velen overwegen om zich voor langere tijd in Nederland te vestigen. Wel wordt door kennismigranten een gemis ervaren in de ondersteuning bij de sociale landing. Op dit punt is er voor deze groep nauwelijks beleid ontwikkeld. Indien de overheid kennismigranten voor langere tijd aan Nederland zou willen binden, zou hier meer aandacht voor kunnen zijn.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

RegioPlan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl